

УДК 338.24:330.332:338.432

Л. А. Слатвінська,

к. е. н., доцент кафедри менеджменту

та соціально-гуманітарних дисциплін

Уманська філія Приватного вищого навчального закладу

«Європейський університет»

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЙНИХ ПЕРЕДУМОВ
ІННОВАЦІЙНОГО ІНВЕСТУВАННЯ МОЛОКОПРОДУКТОВОГО
ПІДКОМПЛЕКСУ**

L. A. Slatvinska,

*Ph.D., associate professor of the Department of Management and Social and
Humanitarian Subjects*

Uman Branch of Private Higher Education Establishment «European University»

**FORMATION OF THE SYSTEM OF PRECONDITIONS FOR
STANDARDIZATION OF INNOVATIVE INVESTMENT OF
DAIRY PRODUCE SUBCOMPLEX**

У статті проведено аналіз сильних і слабких сторін та можливостей розвитку молокопродуктового підкомплексу - національного локомотиву якісно-нових інтеграційних процесів в аграрній економіці. Молокопродуктовий підкомплекс має великі перспективи, які можуть стати реальністю завдяки реформуванню управління та дотриманню виробничих процедур, шляхом ефективного інноваційного інвестування, стандартизації та інформатизації управлінських і виробничих процесів. Позитивно оцінюючи поступальні кроки в напрямку євроінтеграції виявлено багато невирішених питань в основі розвитку національного молокопродуктового підкомплексу. Встановлений зв'язок між рівнем стандартизації та прямою участю молокопереробних підприємств у експорті продукції, а також між рівнями стандартної якості молочної сировини і якості утримання молочного стада, включаючи якість годівлі тварин на основі стандартів виробництва кормів. Визначено причини та шляхи вирішення проблем підкомплексу через призму формування системи стандартизаційних передумов інноваційного інвестування. Запропоновано перспективну структуру стандартизації загального і галузевого державного регулювання інноваційно-інвестиційних процесів.

Analysis of strong and weak points and opportunities for development of dairy produce subcomplex as a national locomotive of qualitatively new integration

processes in agrarian economy was done in the article. Dairy produce subcomplex has great prospects that could become a reality due to management reforming and compliance of production procedures by effective innovative investment, standardization and informational support of managerial and production processes. Many undecided issues in the basis of development of the national dairy produce subcomplex were revealed while positively estimating the advancing steps towards European integration. Connection between the level of standardization and direct participation of milk processing enterprises in products exporting and also between the levels of standard quality of raw milk and quality of dairy herd keeping, including animal feeding quality based on the standards of fodder production was established. The reasons and solutions to solve subcomplex problems through the prism of forming the system of preconditions for standardization of innovative investment were determined. Perspective structure of standardization of general and branch state regulation of innovative and investment processes was suggested.

Ключові слова: *молокопродуктовий підкомплекс, інвестиції, інновації, стандарти, інформація, державне регулювання*

Keywords: *milk-production subcomplex, investment, innovation, standards, information, government regulation*

Постановка проблеми. Сучасне виробництво молока і молочних продуктів здійснюється за надзвичайно високих рівнів диференціації та інтеграції суспільної праці. Це супроводжується посиленням вимог, по-перше, до забезпечення сталого розвитку галузей і територій, по-друге, до реалізації моделі інноваційно – інвестиційного розвитку аграрного сектору і його складових, по-третє, до переведення галузевих підкомплексів на міжнародні стандарти, по-четверте, до орієнтування галузей на засади формування в Україні інформаційного суспільства. Процеси формування системи стандартизаційних передумов інноваційного інвестування підкомплексу стають більш складним об'єктом, реалізація потенціалу якого вимагає системного удосконалення відповідних функцій системи державного регулювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед вітчизняних дослідників інвестиційних основ розвитку аграрного сектору слід виділити таких як М. Кісіль, В. Андрійчук, С. Гуткевич, Н. Дацій, Н. Резнік, П. Саблук. Особливості розвитку молокопродуктового підкомплексу вивчали С. Васильчак, М. Ільчук, М. Калінчик, О. Козак, Т. Мостенська, М. Одінцов. Проблеми державного регулювання галузі поглиблено досліджували А. Діброва, С. Кваша, М. Корецький, М. Кропивко, Ю. Лузан, О. Могильний.

Проте прискорення техніко-технологічного оновлення молокопродуктового підкомплексу породжує потребу формування системи стандартизаційних передумов інноваційного інвестування молокопродуктового підкомплексу, що й обумовило актуальність теми дослідження, його структурну побудову, наукове і практичне значення.

Постановка завдання. Метою дослідження є проведення аналізу сучасних тенденцій розвитку молокопродуктового підкомплексу і формування системи стандартизаційних передумов інноваційного інвестування підкомплексу в Україні, визначення перспектив та розробка рекомендації щодо підвищення його ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Молокопродуктовий підкомплекс має великі перспективи, які можуть стати реальністю завдяки реформуванню та дотриманню виробничих процедур шляхом ефективного інноваційного інвестування, стандартизації та інформатизації управлінських і виробничих процесів.

На початку року відбувся справжній прорив: в лютому 2016 року 10 молочних компаній вийшли на ринки ЄС. В результаті конструктивної співпраці між виробниками, переробниками та асоціаціями, враховуючи геополітичну і геоекономічну ситуацію приймалися рішення щодо виходу на європейський ринок і відкриття ринку КНР. Відзначаємо, що в нашій структурі експорту, за результатами 2015 року, приблизно 50% - Азія, приблизно 30% - європейські країни, 15% - Африка й 5 % інші. Структура експорту за видами молочних продуктів у 2015 році: молоко, вершки, згущене молоко, йогурти – 59%, оброблене молоко – 15%, сухе молоко, вершкове масло -11%, оброблена продукція з масла – 2%, оброблена продукція з молочних вершків – 1% [1].

Позитивно оцінюючи поступальні кроки в напрямку євроінтеграції ми маємо багато невирішених питань в основі розвитку національного молокопродуктового підкомплексу: зменшення поголів'я корів в усіх категоріях господарств; зменшення обсягів виробництва молока в господарствах населення; незначне зростання обсягів виробництва молока в господарствах населення; зменшення промислового виробництва молочних продуктів; зменшення обсягів експорту молочної продукції; зниження споживання молочних продуктів населенням України [2].

В наступній частині нашого дослідження ми хочемо показати причини та шляхи вирішення цих проблем через призму формування системи стандартизаційних передумов інноваційного інвестування підкомплексу.

Провівши оцінку діяльності молокопереробних підприємств, встановлено, що досягненню позитивних результатів у розвитку підкомплексу передувало проведення багаторічної плідної праці. Локомотивом інтеграційних процесів складових молокопродуктового підкомплексу були і залишаються саме молокопереробні підприємства. Кількість переробних підприємств в Україні (таблиця 1), які безпосередньо займалися переробкою молока, станом на 01.01. 2013 р. становила 424 одиниці [3].

Таблиця 1. Розподіл переробних підприємств України, які займалися запровадженням системи управління якістю на різних етапах заготівлі молока, а також випуску та експорту молочної продукції

Кількість підприємств	Кількість підприємств, які запровадили систему управління якістю	Вид діяльності		
		Заготівля молока	Випуск готової продукції	Експорт готової продукції
Україна				
424 = 100,0 %	ISO 9001 – 50 ISO 14001 – 1 ISO 22000 – 55	342	376	103
<p align="center">Регіони, де питома вага підприємств, що здійснюють експорт готової продукції у сфері переробки молока, менше 30 % їх загальної кількості (АР Крим, Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Одеська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Чернівецька)</p>				
278 = 100,0 %	ISO 9001 – 27 ISO 14001 – 1 ISO 22000 – 35	230	254	47
<p align="center">Регіони, де питома вага підприємств, що здійснюють експорт готової продукції у сфері переробки молока, більше 30 % їх загальної кількості (Житомирська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська)</p>				
128=100,0 %	ISO 9001 – 27 ISO 14001 – 1 ISO 22000 – 25	110	120	57

З них 80,7 % займалися заготівлею молока, 88,7 % – випуском готової продукції, і лише 24,3 % – експортом готової продукції. При цьому досить чітко виділяються дві групи – перша, де питома вага підприємств, що здійснюють експорт готової продукції у сфері переробки молока, менше 30 % їх загальної кількості (82,7 % займалися заготівлею молока, 91,4 % – випуском готової продукції, 16,9 % – експортом готової продукції), друга, де питома вага підприємств, що здійснюють експорт готової продукції у сфері переробки молока, більша 30 % їх загальної кількості (85,9 % займалися заготівлею молока, 93,8 % – випуском готової продукції, 44,5 % – експортом готової продукції). Слід підкреслити й те, що експорто-орієнтовані підприємства більш активно запроваджують стандарти управління якості серії ISO: у першій групі підприємств стандарти ISO 9001 запровадили 9,7 %, а у другій – 21,1 %, стандарти ISO 22000, відповідно, – 12,6 % та 19,5 %. Тобто експорт у певній мірі обумовлений стандартизацією.

Розподілу молокопереробних підприємств в Україні притаманний дуже високий рівень нерівномірності за видами діяльності і стандартизацією у розрізі регіонів. Найбільший рівень експортоорієнтованості серед молочних підприємств притаманний переробним підприємствам саме Черкаської області (64,3 %). Запровадження міжнародних стандартів у сферу

виробництва молока у регіоні становила 35,7 %, що суттєво вище порівняно із представниками обох вищезгаданих груп підприємств. При цьому був встановлений зв'язок між рівнем стандартизації та прямою участю молокопереробних підприємств у експорті продукції, а також між рівнями стандартної якості молочної сировини і якості утримання молочного стада, включаючи якість годівлі тварин на основі стандартів виробництва кормів.

Але слід враховувати, що процес стандартизації розкладається на три під-процеси, перший з яких охоплює собою загальнодержавні тенденції формування системи стандартів, другий – тенденції системи стандартизації аграрного сектора економіки та молокопродуктового підкомплексу, третій – тенденції стандартизації загального і галузевого державного регулювання.

Відзначимо основні кроки у формуванні системи стандартизаційних передумов інноваційного інвестування молокопродуктового підкомплексу. У 1993 р. були прийняті два стандартизаційні акти – Декрети Кабінету Міністрів України “Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення” і “Про стандартизацію і сертифікацію” [4,5], які визначили поняття “державний нагляд”, “якість продукції”, “норми”, “правила”, “обов'язкові вимоги” у державних стандартах, “галузеві стандарти” розробляються на продукцію за відсутності державних стандартів чи у разі необхідності встановлення вимог, які перевищують або доповнюють вимоги державних стандартів: обов'язкові вимоги підлягають безумовному виконанню підприємствами і організаціями, що входять до сфери управління органу, який їх затвердив.

З 2001 р. спостерігалася значна активізація стандартизації економіки з прийняттям у якості ДСТУ ISO 9000-2001 “Системи управління якістю: основні положення та словник [6]. В Україні розгортається адаптація національної ідеології управління до тих принципів управління якістю, які найвище керівництво може використовувати для поліпшення показників діяльності організації, серед яких ключове місце займають: орієнтація на замовника; лідерство; процесний підхід; системний підхід до управління; постійне поліпшення; прийняття рішень на підставі фактів; взаємовигідні стосунки з постачальниками. Як бачимо, вищезгадані принципи управління якістю можуть бути застосовані як до функціонування молокопродуктового підкомплексу, так і до його розвитку (просте та розширене відтворення).

Стандарт ДСТУ ISO 9000 визначив ключові поняття сучасної системи менеджменту: якість; система управління, політика в сфері якості, контроль якості, постійне поліпшення, виробниче середовище, процес, продукція.

Закон України “Про підтвердження відповідності адаптував поняття з ДСТУ ISO 9000 до вітчизняних реалій управління і визначив: “технічний регламент як Закон України.

Закон України «Про стандартизацію» [7] орієнтує стандартизацію у напрямі інноваційного розвитку (досягнення оптимального ступеня впорядкування у певній сфері, результатом якої є підвищення ступеня відповідності продукції, процесів та послуг їх функціональному призначенню, усуненню бар'єрів у торгівлі і сприянню науково-технічному

співробітництву) та на відповідні принципи: відповідності стандартів законодавству; адаптації до сучасних досягнень науки і техніки з урахуванням стану національної економіки; пріоритетності прямого впровадження міжнародних стандартів; дотримання міжнародних та європейських правил і процедур стандартизації; прийняття і застосування органами стандартизації на території України Кодексу добросовісної практики з розроблення, прийняття і застосування стандартів відповідно до Угоди СОТ про технічні бар'єри в торгівлі, що є додатком до Маракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі 1994 року.

У 2005 р. були прийняті ДСТУ ГОСТ 31279 “Інноваційна діяльність [8], де дане визначення поняття “інвестиції інновацій (сукупність матеріальних та інтелектуальних цінностей, що вкладаються у реалізацію інноваційного проекту), а також ДСТУ ISO/IEC 15288:2005 “Інформаційні технології: Процеси життєвого циклу системи [9], де розглядається процес керування інвестиціями у множині процесів від керування середовищем підприємства до керування ресурсами і якістю. А у прийнятому у 2005 р. Законі України “Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності [10] вказується, що національні стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності мають розроблятися на основі міжнародних стандартів, якщо вони вже прийняті або перебувають на завершальній стадії розроблення, за винятком окремих випадків.

У 2006 р. був прийнятий ДСТУ ISO 14001:2006 «Системи екологічного керування» [24], де довкілля, навколишнє середовище було визначено як таке, в якому функціонує організація, охоплюючи собою атмосферне повітря, водні об'єкти, земельні ділянки, природні ресурси, флору, фауну, людей, а також взаємозв'язки між ними. ДСТУ-П OHSAS “Система управління безпекою та гігієною праці” [11] розглядає систему управління БіГП як частину загальної системи управління організації, що спрямована на управління ризиками БіГП, пов'язаними з її діяльністю. Прийнята у тому ж році Державна програма стандартизації на 2006-2010 роки [12] вказала на той факт, що існуюча система стандартизації не відповідає вимогам міжнародних організацій стандартизації, що зумовлено: застосуванням значної кількості нормативних документів часів СРСР; недотримання вимог національного стандарту ДСТУ ISO/IEC Guide 59 “Кодекс ustalених правил стандартизації” і т. і. Виходячи з необхідності подолання негативних явищ у стандартизації, Програма передбачила розроблення в Україні технічних регламентів, які базуються на директивах ЄС, на процеси, що одночасно визначають якість, безпеку та методи контролю сільськогосподарської і харчової продукції.

Важливо й те, що Концепція розвитку державної метрологічної системи на період до 2015 року передбачала запровадження міжнародних та європейських стандартів і забезпечення випереджальної інтеграції у сфері науки і техніки порівняно з економічною інтеграцією. Іншими словами, інноваційний шлях розвитку з часом стає домінуючим і на теренах України.

У 2010 р. був затверджений розроблений з урахуванням Директиви Європейського Парламенту та Ради ЄС 2006/42/ЄС від 17 травня 2006 р.

Технічний регламент безпеки машин та устаткування [13], який встановлює основні вимоги до них щодо захисту життя або здоров'я людини, захисту тварин або рослин, а також будь-якого майна, охорони довкілля та ін.

У 2011 р. були затверджені: Технічний регламент затвердження типу сільськогосподарських та лісогосподарських тракторів, їх причепів і змінних причіпних машин, систем, складових частин та окремих технічних вузлів, Технічний регламент з екологічного маркування розроблено з урахуванням Регламенту Європейського Парламенту і Ради ЄС від 25 листопада 2009 р. 66/2010/ЄС (програма екологічного маркування – добровільна програма, яка відповідає вимогам міжнародного стандарту ISO 14024 і дає можливість використовувати екологічне маркування продукції, що свідчить про загальну екологічну перевагу такої продукції в межах відповідної категорії); Порядок застосування будівельних норм, розроблених на основі національних технологічних традицій і будівельних норм, гармонізованих з нормативними документами ЄС: приведені у відповідність із стандартами ЄС [14].

Аспект стандартизації аграрного сектора економіки і тваринницької його складової виник на самому початку державної незалежності України. Так, прийнятий у 1991 р. Закон України “Про захист прав споживачів” [26] визначив (ст. 4) права та обов'язки споживачів через: 1) захист своїх прав державою; 2) належну якість продукції та обслуговування; 3) безпеку продукції; 4) необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про продукцію, її кількість, якість, асортимент, а також про її виробника (виконавця, продавця); 5) відшкодування майнової та моральної шкоди, завданої внаслідок недоліків продукції (дефекту в продукції), відповідно до закону. Прийнятий у 1992 р. Закон України “Про ветеринарну медицину” [27] наголошує на необхідності запровадження стандартів серій ISO/IEC.

Отже, адаптація аграрної сфери до міжнародних стандартів веде відлік з цього часу.

Прийнятий у 1997 р. Закон України “Про безпечність та якість харчових продуктів” [28] вже був орієнтований на міжнародні стандарти, інструкції та рекомендації (пов'язані із захистом здоров'я та життя людей від харчових ризиків і розроблені та прийняті Комісією з Кодексу Аліментаріус, ВООЗ, МЕБ та ін.) і на НАССР – Система аналізу ризиків та контролю у критичних точках (для ідентифікації, оцінки, аналізу і контролю ризиків, важливих для безпечності харчових продуктів).

Мінагрополітики України з 1 січня 2002 р. ввів в дію ДСТУ 3662-97 “Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі” згідно з яким головним управлінням сільського господарства і продовольства обласних державних адміністрацій було доручено встановити постійний контроль за роботою сільськогосподарських формувань усіх форм власності та молокопереробних підприємств при підготовці і введенні в дію зазначеного ДСТУ [15].

У тому ж 2002 р. Мінагрополітики України був затверджений Кабінетом Міністрів як центральний орган виконавчої влади, на який покладені функції технічного регулювання і розроблення технічних регламентів для сільського

господарства; харчової і переробної промисловості; експлуатації машин для тваринництва і кормовиробництва, нескладної техніки для АПК.

Активізація аграрної стандартизації в Україні обумовлена введенням у 2002 р. Постанови (ЄС) № 178/2002 Європейського парламенту і Ради від 28 січня “Встановлення загальних принципів і вимог харчового законодавства [16], тобто законів, постанов й адміністративних положень керування харчовими продуктами взагалі, і безпекою харчових продуктів зокрема, і в нормах об'єднання й в національних нормах: охоплює будь-які стадії виробництва, обробки і поширення харчових продуктів, а також кормів, виготовлених для згодовування їх тваринам, які виробляють харчові продукти.

Активним також у агро-стандартизаційному плані видався і 2004 р. Так, Закон України “Про молоко та молочні продукти” [29] у ст. 22 підкреслив актуальність гармонізації нормативних документів, норм і правил України з міжнародними стандартами, нормами та правилами, які визначають вимоги до безпечності та якості молока, молочної сировини і молочних продуктів.

Наказами Мінагрополітики України у 2004 був затверджений ГСТУ 46.069-2003 “Молоко коров'яче незбиране. Первинне оброблення, зберігання і транспортування”, який поширюється на незбиране сире коров'яче молоко і встановлює основні вимоги до технологічних процесів первинного оброблення, зберігання та транспортування молока, яке отримане від корів з господарств, благополучних щодо інфекційних захворювань; вимоги ГСТУ 46.069-2003 є обов'язковими для сільськогосподарських підприємств усіх форм власності та господарювання, фермерських господарств, приймальних пунктів із закупівлі молока від ОСГ, а також Правила ветеринарно-санітарної експертизи молока і молочних продуктів та вимог з їх реалізації.

Слід зазначити, що наказами Мінагрополітики України синхронізовані з Постановою (ЄС) № 852/2004 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 року щодо гігієни харчової продукції, згідно з якою безпека харчової продукції залежить від факторів: у нормативно-правових актах повинний бути визначений мінімальний рівень санітарно-гігієнічних вимог; необхідна діюча система щодо здійснення офіційного контролю підприємств харчової галузі щодо дотримання ними зазначених вимог – вони повинні запровадити і використовувати у своїй діяльності системи та процедури безпеки харчової продукції, які ґрунтуються на засадах НАССР [17].

У 2005 р. Мінагрополітики України затвердило Порядок проведення атестації виробництва молока, молочної сировини і молочних продуктів суб'єктів господарювання, яка проводиться комісіями територіальних органів виконавчої влади з метою оцінки технічних можливостей виробників, які відповідають нормативно-правовим актам та іншим документам [18].

Закон України “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року” [30] актуалізував стандартизацію і нормування у сфері охорони земель, посилення захисту прав споживачів шляхом удосконалення державного контролю якості та безпеки продовольчих товарів, гармонізацію національних стандартів з міжнародними, зокрема стандартами ЄС, а також

реформування системи органів виконавчої влади, що здійснюють державне регулювання аграрного сектору, шляхом перегляду і чіткого розмежування їх повноважень, запровадження прямої підпорядкованості від районного рівня.

Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року [31] передбачала: впровадити у практику базові агроекологічні вимоги і стандарти відповідно до регламентів ЄС.

Галузева Програма розвитку молочного скотарства України до 2015 року [32] вказувала на важливість підвищення якості молока, що заготовлюється у великотоварних господарствах, до рівня міжнародних стандартів, а також її суттєве покращання у особистих селянських господарствах згідно з вимогами СОТ і ЄС.

Введений у 2007 р. у дію ДСТУ ISO 22000: 2007 “Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга” [19] визначає даний харчовий ланцюг як послідовність стадій і певних операцій виготовлення, оброблення, розподілення, зберігання харчових продуктів та їх інгредієнтів і користування ними, починаючи з первинного виробництва та до споживання; а сутність підтвердження (валідації) – як отримання доказів того, що заходи керування, виконуваних в рамках плану НАССР та операційних програм-передумов, здатні бути результативними. Але Мінагрополітики України лише у 2012 р. (через 5 років) після ДСТУ ISO 22000, затвердив Вимоги щодо розробки, впровадження та застосування процедур, які засновані на принципах НАССР [20].

Перш за все варто вказати на те, що стандартизація управлінської діяльності відстає від стандартизації виробництва. Лише у 1999 р. постановою Кабінету Міністрів України № 2263 затверджений Типовий регламент місцевої державної адміністрації (МДА) [21], який був призначений для регулювання організаційних і процедурних питань діяльності МДА. Певні кроки у напрямі стандартизації системи державного регулювання були зроблені із прийняттям ДСТУ ISO 9000-2001 “Системи управління якістю”. Але лише у 2006 р. (через 5 років – відставання як і випадку прийняття Мінагрополітики України вимоги щодо впровадження та застосування НАССР) був прийнятий стандарт ДСТУ-П ІВА 4:2006. «Системи управління якістю» Настанови щодо застосування ISO 9001:2000 в суб'єктах місцевого самоврядування” [22], який містив систему “перевіряння” для надійного суб'єкта місцевого самоврядування, де критеріями надійності даного суб'єкта виступали його здатність забезпечити: 1) інституційний розвиток для належного урядування; 2) сталий економічний розвиток; 3) всебічний соціальний розвиток; 4) сталий екологічний розвиток.

Важливо відмітити, що у стандарті ДСТУ-П ІВА 4 суб'єкт місцевого самоврядування – це частина уряду в країні чи державі, зазвичай наближена до населення, на яку покладено керування, урядування та сприяння розвитку конкретної території. При цьому серед показників інституційного розвитку важливими є стратегії співпраці з іншими рівнями управління та розуміння схеми ризиків. Серед показників сталого економічного розвитку виділяються

ті з них, які стосуються розвитку пріоритетних галузей виробництва (у т. ч. сільського господарства).

Прийнята у 2006 р. Постановою Кабінету Міністрів України № 614 [23] Програма запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади відповідно до міжнародних стандартів ISO серії 9001 була націлена на сприяння оптимізації процесів планування, розподілу ресурсів, а також визначенню додаткових підходів до об'єктивного оцінювання результатів їх діяльності. До основних ознак ефективності державного управління були віднесені: орієнтація на споживача; провідна роль керівників; процесний підхід; заінтересованість службовців у досягненні кінцевого результату; системний підхід; прийняття обґрунтованих рішень. Але слід вказати на те, що обмеженість даної програми стандартом ISO 9001, по суті, загальмувала її практичну реалізацію, яка вимагала застосування стандартів типу ДСТУ ISO 22000 “Системи управління безпечністю харчових продуктів [19], ДСТУ-П OHSAS “Система управління безпекою та гігієною праці” [11], ДСТУ ISO 14001:2006 “Системи екологічного керування” [24] тощо, які безпосередньо пов'язані із системами чинних стратегій і програм сталого розвитку (гармонія розвитку людини, зовнішнього середовища та економіки). Якщо звернутися до функцій центральних органів виконавчої влади, то там чітко визначений їх зв'язок із програмами і стратегіями розвитку відповідних галузей і територій. При цьому цей зв'язок визначений затвердженням у 2007 р. постановою Кабінету Міністрів України № 1143 Типовим регламентом центрального органу виконавчої влади, який встановлює порядок організації його діяльності, пов'язаної із здійсненням його повноважень [25].

Орієнтуючись на вимоги вищезгаданих та наступних документів: Закону України “Про молоко та молочні продукти” [29] (гармонізація нормативних документів, норм і правил України з міжнародними стандартами, нормами і правилами, які визначають вимоги до безпечності та якості молока, молочної сировини і молочних продуктів), а також розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» [33] (наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері сільського господарства, включаючи вимоги до безпечності харчових продуктів, сприяння широкому впровадженню постійно діючих процедур заснованих на принципах (НАССР) на потужностях харчової та переробної галузей;), ми визначили перспективну структуру стандартизації загального і галузевого державного регулювання в Україні (Рис. 1).

Рис. 1. Перспективна структура стандартизації загального і галузевого державного регулювання інноваційно-інвестиційних процесів в Україні
(Сформовано автором на основі вищезгаданих нормативно правових актів)

Висновки з даного дослідження. Формування перспективних стандартизаційних передумов інноваційного інвестування молокопродуктового підкомплексу необхідно спрямувати на системну інтеграцію виробничих та управлінських стандартів, узгодження і синхронізацію їх застосування на рівні галузевого міністерства та його регіональних і районних підрозділів з виділенням тих складових, які безпосередньо стосуються молокопродуктового підкомплексу. Перш за усе, при формуванні перспективної структури стандартизації загального і галузевого державного регулювання в Україні слід виділити три блоки: 1) об'єктно-стандартизаційний; 2) правова підтримка і супроводження стандартизації; 3) інтегрована із міжнародними стандартами національні стандарти державного регулювання інноваційного інвестування аграрного сектора економіки загалом та молокопродуктового підкомплексу зокрема.

Структура стандартизації має включати: систему узгоджених з харчовим законодавством ЄС продуктивних стандартів (з кормами, молоком і молочними продуктами); систему техніко-технологічних стандартів у рамках якої здійснюється виробництво кормів, молока і молочних продуктів (як у сільському господарстві, так і у переробній промисловості); систему стандартів сталого розвитку (із чітким розподілом стандартів соціальних, екологічних і економічних); систему інвестиційно-інноваційних стандартів.

Конструктивність структурування системи стандартів, які мають бути покладені у підвалини державного регулювання інноваційного інвестування аграрного сектора економіки загалом та молокопродуктового підкомплексу зокрема, обумовлена їх координованістю із чинними Законами України та чинними стратегіями і програмами соціально-економічного розвитку, які визначають пріоритетність інвестиційних проектів, які передбачаються для практичної реалізації. Світовий та вітчизняний досвід незаперечно доводить, що лише ті проекти доходять до стадії практичного втілення, які з самого свого початку мають тісний зв'язок із суспільними інтересами, відображеними у національних програмах розвитку, а також у суміжних з ними стратегіях. Лише за таких умов національні стандарти системи державного регулювання інноваційного інвестування молокопродуктового підкомплексу можуть бути інтегровані із міжнародними стандартами менеджменту безпеки і якості та спорідненими із ними стандартами, чим і визначається дієвість та потенціал неухильного удосконалення вищезгаданої системи державного регулювання.

Література.

1. Інтерв'ю заступника міністра аграрної політики та продовольства України з питань європейської інтеграції Владислави Рутницької / The Dairy News [Електронний ресурс].– Режим доступу:<http://www.dairynews.com.ua/interview/nterv-yu-zastupnika-m-n-stra-agrarno-pol-tiki-ta-p.html>
2. Сучасний стан та перспективи розвитку молочної промисловості. Співкері: Мончак Олександр, Денисенко Віктор /The Dairy News [Електронний ресурс].– Режим доступу:<http://www.dairynews.com.ua/presentation/suchasniy-stan-ta-perspektivi-rozvitku-molochno-pr.html>
3. Підконтрольні переробні підприємства України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.vet.gov.ua/node/1>
4. Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення. Декрет Кабінету Міністрів України від 08.04.1993 № 30-93 // Голос України", 21.04.93
5. Про стандартизацію і сертифікацію. Декрет Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 року № 46-93 // Урядовий кур'єр, 22.05.93
6. ДСТУ ISO 9000-2001 “Системи управління якістю: основні положення та словник” . – К.: Держспоживстандарт України, 2001. – 33 с.
7. Про стандартизацію. Закон України від 17 травня 2001 року № 2408-III // Голос України від 20.06.2001 - № 108

8. ДСТУ ГОСТ 31279: Інноваційна діяльність. Терміни та визначення понять. 2005. – К.: Держспоживстандарт України, 2005. – 7 с.
9. ДСТУ ISO/IEC 15288:2005. Інформаційні технології: Процеси життєвого циклу системи. – К.: Держспоживстандарт України, 2005. – 7 с.
10. Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності. Закон України від 1 грудня 2005 року № 3164-IV // Голос України від 11.01.2006 - № 4
11. ДСТУ-П OHSAS Система управління безпекою та гігієною праці. – К.: Держспоживстандарт України, 2006. – 45 с.
12. Державна програма стандартизації на 2006-2010 роки. Постанова Кабінету Міністрів України № 229 від 1 березня 2006 р. // Офіційний вісник України від 15.03.2006 - 2006 р., № 9, стор. 87, стаття 549.
13. Про затвердження Технічного регламенту безпеки машин та устаткування. Постанова Кабінету Міністрів України від від 12 жовтня 2010 р. № 933 // Офіційний вісник України від 22.10.2010 - 2010 р., № 78
14. Про затвердження Порядку застосування будівельних норм, розроблених на основі національних технологічних традицій, та будівельних норм, гармонізованих з нормативними документами ЄС. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2011 р. № 547 // Урядовий кур'єр від 03.06.2011 - № 100
15. Про затвердження та надання чинності ГСТУ 46.069-2003 "Молоко коров'яче незбиране. Первинне оброблення, зберігання і транспортування. Основні вимоги". Наказ Міністерства аграрної політики України від 08.01.2004 р. № 1.
16. Постанова (ЄС) № 178/2002 Європейського парламенту і Ради від 28 січня 2002. Встановлення загальних принципів і вимог харчового законодавства [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.vet.gov.ua>
17. Постанова (ЄС) № 852/2004 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 року щодо гігієни харчової продукції [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.vet.gov.ua>
18. Про затвердження Порядку проведення атестації виробництва молока, молочної сировини і молочних продуктів суб'єктів господарювання. Наказ Міністерства аграрної політики України і Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 21.01.2005 № 23/17
19. ДСТУ ISO 22000: 2007 “Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга”. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 25 с.
20. Про затвердження Вимог щодо розробки, впровадження та застосування постійно діючих процедур, заснованих на принципах Системи управління безпечністю харчових продуктів (НАССР). Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 01.10.2012 № 590
21. Про затвердження Типового регламенту місцевої державної адміністрації. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 грудня 1999 р. № 2263 // Офіційний вісник України від 31.12.1999 - 1999 р., № 50, стор. 77, код акту 13163/1999

22. ДСТУ-П ІWA 4 :2006. Системи управління якістю. Настанови щодо застосування ISO 9001:2000 в суб'єктах місцевого самоврядування. – К.: Держспоживстандарт України, 2005. – 47 с.
23. Про затвердження Програми запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади. Постанова Кабінету Міністрів України № 614 від 11 травня 2006 р. // Офіційний вісник України від 31.05.2006 - 2006 р., № 20, стор. 19, ст. 1435.
24. ДСТУ ISO 14001:2006 Системи екологічного керування. Вимоги та настанови щодо застосовування. – К.: Держспоживстандарт України, 2006. – 22 с
25. Про затвердження Типового регламенту центрального органу виконавчої влади. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1143 // Офіційний вісник України від 01.10.2007 - 2007 р., № 71, стор. 22, стаття 2681, код акту 41010/2007
26. Про захист прав споживачів. Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-ХІІ // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, № 30, ст.379.
27. Про ветеринарну медицину. Закон України 25 червня 1992 року № 2498-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 36, ст.531.
28. Про безпечність та якість харчових продуктів. Закон України № 771 від 23 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, № 19, ст. 98.
29. Про молоко та молочні продукти. Закон України від 24 червня 2004 року № 1870-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 47, ст.513.
30. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року. Закон України № 2982 від 18 жовтня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 1, ст.17.
31. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158 // Офіційний вісник України від 08.10.2007 - 2007 р., № 73, стор. 7, стаття 2715.
32. Про затвердження галузевої Програми розвитку молочного скотарства України до 2015 року. Наказ Міністерства аграрної політики України та Української академії аграрних наук від 10.12.2007 р. № 886/128. Електронний ресурс [Режим доступу]: <http://uazakon.com/documents/date/.htm>.
33. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. Розпорядження КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1437-р. Електронний ресурс [Режим доступу]: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248907971>

References:

1. Interview of Vladyslava Rutyt'ska, Deputy Minister of Agrarian Policy and Food of Ukraine on European Integration /The Dairy News [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.dairynews.com.ua/interview/nterv-yu-zastupnika-m-n-stra-agrarno-pol-tiki-ta-p.html>.
2. Modern state and prospects of the development of dairy industry. Speakers: Oleksandr Monchak, Viktor Denysenko /The Dairy News [Electronic resource]. –

Access mode: <http://www.dairynews.com.ua/presentation/suchasniy-stan-ta-perspektivi-rozvitku-molochno-pr.html>.

3. Controlled processing enterprises of Ukraine [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.vet.gov.ua/node/1>.

4. On state supervision for compliance of standards, norms and rules and responsibility for their violation. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 08.04.1993. No.30-93 // "Holos Ukrayiny (Voice of Ukraine)", 21.04.93.

5. On standardization and certification. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 10th May 1993. No.46-93 // "Uryadovy Courier (Governmental Courier)", 22.05.1993.

6. DSTU (State standards) ISO 9000-2001 "Systems of quality management: main principles and dictionary". – K.: Derzhspozhyvstandart (State consumer standard) of Ukraine, 2001. – 33 p.

7. On standardization. The Law of Ukraine of 17th May 2001. No.2408-III // "Holos Ukrayiny (Voice of Ukraine)", 20.06.2001 – No.108.

8. DSTU (State standards) GOST 31279: Innovative activity. Terms and concepts definition. 2005. – K.: Derzhspozhyvstandart (State consumer standard) of Ukraine, 2005. – 7 p.

9. DSTU (State standards) ISO/IEC 15288:2005. Information technologies: Processes of system life cycle. – K.: Derzhspozhyvstandart (State consumer standard) of Ukraine, 2005. – 7 p.

10. On standards, technical regulations and conformity assessment procedures. The Law of Ukraine of 01st December 2005. No.3164-IV // "Holos Ukrayiny (Voice of Ukraine)" of 11.01.2006 – No.4.

11. DSTU (State standards) - II OHSAS. Occupational safety and health management system. – K.: Derzhspozhyvstandart (State consumer standard) of Ukraine, 2006. – 45 p.

12. State standardization program for 2006-2010. Decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine No.229 of 01st March 2006 // "Oficiinyi visnyk of Ukraine (Official bulletin of Ukraine)" of 15.03.2006 – 2006, No. 9, page 87, article 549.

13. On approval of technical regulations of machinery and equipment safety. Decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 12th October 2010. No.933 // "Oficiinyi visnyk of Ukraine (Official bulletin of Ukraine)" of 22.10.2010 – 2010, No.78.

14. On approval of Order of construction standards application developed on the basis of national technological traditions and construction standards harmonized with the regulations of the EU. Decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 23rd of May 2011.No.547 // "Uryadovy Courier (Governmental Courier)" of 03.06.2011 – No.100.

15. On approval and validity giving to GSTU 46.069-2003 "Cow full cream milk. Primary processing, storage and transportation. Main requirements." Order of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine of 08.01.2004. No.1.

16. Regulation (EU) No.178/2002 of the European Parliament and of the Council of 28th January 2002. Establishing of general principles and requirements of food law [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.vet.gov.ua>.

17. Regulation (EC) No.852/2004 of the European Parliament and of the Council of 29th April 2004 on the hygiene of foodstuffs [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.vet.gov.ua>.
18. On approval of the Arrangement of certification conducting of milk, raw milk and dairy products of business entities. Order of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine and the State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy of 21.01.2005. No.23/17.
19. DSTU (State standards) ISO 22000: 2007 "Food safety management systems. Requirements for any organization in the food chain". – K.: Derzhspozhyvstandart (State consumer standard) of Ukraine, 2007. – 25 p.
20. On approval of Requirements for development, implementation and application of permanent acting procedures based on the principles of Food safety management system (HACCP). Order of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine of 01.10.2012. No.590
21. On approval of Standard regulations of the local state administration. Decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 11th December 1999. No. 2263 // "Oficiinyi visnyk of Ukraine (Official bulletin of Ukraine)" of 31.12.1999 – 1999, No.50, page 77, document code 13163/1999.
22. DSTU (State standards) - II IWA 4 :2006. Quality management systems. Guidelines on ISO 9001:2000 application in the entities of local self-government. – K.: Derzhspozhyvstandart (State consumer standard) of Ukraine, 2005. – 47 p.
23. On approval of Introduction Programme of quality management system in executive bodies. Decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 11th May 2006. No. 614 // "Oficiinyi visnyk of Ukraine (Official bulletin of Ukraine)" of 31.05.2006 – 2006, No.20, page 19, article 1435.
24. DSTU (State standards) ISO 14001:2006. Environmental management systems. Requirements and guidelines for use. – K.: Derzhspozhyvstandart (State consumer standard) of Ukraine, 2006. – 22 p.
25. On approval of Standard regulations of the central executive body. Decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 19th September 2007. No. 1143 // "Oficiinyi visnyk of Ukraine (Official bulletin of Ukraine)" of 01.10.2007. – 2007, No.71, page 22, article 2681, document code 41010/2007.
26. Consumer rights protection. The Law of Ukraine of 12th May 1991. No. 1023-XII // "Vidomosti of the Verkhovna Rada of Ukraine (Information of Supreme Council of Ukraine)", 1991, No.30, article 379.
27. On veterinary medicine. The Law of Ukraine of 25th June 1992. No. 2498-XII // "Vidomosti of the Verkhovna Rada of Ukraine (Information of Supreme Council of Ukraine)", 1992, No.36, article 531.
28. On safety and quality of food. The Law of Ukraine No.771 of 23rd December 1997. // "Vidomosti of the Verkhovna Rada of Ukraine (Information of Supreme Council of Ukraine)", 1998, No.19, article 98.
29. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine " Pro moloko ta molochni produkty ", *Holos Ukrayiny*, vol. 139.
30. On main principles of state agrarian policy for the period until 2015. The Law of Ukraine No.2982 of 18th October 2005. // "Vidomosti of the Verkhovna Rada of Ukraine (Information of Supreme Council of Ukraine)", 2006, No.01, article 17.

31. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), "Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi tsil'ovoyi prohramy rozvytku ukrayins'koho sela na period do 2015 roku. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 19.09.2007", *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*, vol. 73, p. 7.

32. On approval of the Branch programme of dairy cattle breeding development of Ukraine until 2015. Order of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine and Ukrainian Academy of Agrarian Sciences of 10.12.2007. No.886/128. Electronic resource [Access mode]: <http://uazakon.com/documents/date/.htm>.

33. On approval of the Concept of the State target development programme of agricultural sector of economy for the period until 2020. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 30th December 2015. No.1437-p. Electronic resource [Access mode]: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248907971>